

Kasvintuhoojat kasvigeenivaratyössä

Kasvitautilien ja –tuholaisten aiheuttamat ongelmat on tiedostettu aina puutarhakasvien kasvigeenivaratyössä, sekä tavoitteiden asettelussa että itse säilytystyössä. Tuhoojien todellinen rooli tulee kuitenkin esille vasta oikeiden tilanteiden äärellä ja aiheuttaa usein tarpeen muuttaa käytäntöjä.

TEKSTI: Jaana Laamanen
KUVA: Saara Tuohimetsä

Tuhoojien erilaiset roolit

Kasvikantojen alttius kasvintuhoojille voi olla peruste kasvikkannan hylkäämiselle säilytettävien listoilta tai vastaavasti kestävyys tuhoojaa vastaan voi olla valintaperuste säilytykselle. Suomessa kasvigeenivarakantojen tuhooja-alttiuksia ei ole tutkittu kattavasti. Tuhoojien luonnollisen leviämisen kautta voidaan saada ilman lisätoimia selville kasvikkantojen herkkyyksiä tietyille tuhoojille tai vähintään yleiskäsitystä vallitsevasta tilanteesta. Tuhoojien esiintyminen kokoelmissa estää kuitenkin kasvien suoran hyödyntämisen ennen niiden puhdistusta tuhoojista. Varsinkin lainsäädännössä määriteltyjen vaarallisten kasvintuhoojien kohdalla kokoelmasta ei voida liikuttaa mitään ilman Eviralta pyydettyä erikoislupaa.

Omenakokoelman ongelmat esimerkkinä

Luken Piikkiön toimipaikkaan koottu laaja, noin 200 kantaa sisältävä kokoelma sisältää kotimaisia omenan geenivaroja, jalostetuista lajikkeista paikallisomeniin. Vaaralliseksi kasvintuhoojaksi luokiteltavaa omenan lisäversoisuustautia on nyt löytynyt omenan geenivarakokoelmasta ja eikä kokoelmasta voida luovuttaa aineistoa ulos. Tauti on todennäköisesti ollut Suomessa geenivarakokoelmassakin jo kauan, aiheuttamatta toistaiseksi merkittäviä haittoja. Syitä oireiden vähäiseen määrään voi olla useita, kuten taudin hitaampi leviäminen Suomen olosuhteissa. Luken hedelmä- ja marjakasvien geenivaratyöryhmässä on suunnitteilla toimenpiteet kokoelman tärkeimpien kantojen pelastamisen ja kokoelman uudistamisen suhteen. Lisäksi varaudutaan tulipolteen mahdolliseen saapumiseen. Esiintyessään geenivarakokoelmassa on tulipolteen ja lisäversoisuustaudin erona niiden vaikutus kasvien laatuun ja elinkykyyn. Lisäversoisuustauti heikentää hedelmien laatua pitkällä aikavälillä, tulipolte taas voi tappaa koko kasvin nopeasti. Tuhoojat voivat siis vaikuttaa kasveissa eri tavoin ja erilaisella aikajänteellä ja siten aiheuttavat

esiintyessään erilaiset hätätoimenpiteet.

Muutoksia toimintaan

Jatkossa geenivaratyön toteutusta ja resurssitarpeita suunniteltaessa on huomioitava erityisesti tarve kenttäkokoelmiin tuotavien uusien aineistojen terveyden varmistamiseen sekä kokoelmien hoitoon, kasvintuhoojien tarkkailuun ja torjuntaan tarvittavien toimenpiteiden tehostamiseen. Aiemmin kenttäkokoelmien terveyttä ei ole monitoroitu erillisillä määrävälein tehtävillä laboratoriotesteillä, mutta jatkossa myös tämä on saatava käytäntöön tiettyjen tuhoojien, kuten lisäversoisuustaudin esiintymisen havaitsemiseen varhaisessa vaiheessa. Myös syväjäädtykseen tallennettavan materiaalin puhtaus tulee varmistaa, varsinkin vaarallisen kasvintuhoojien osalta. Kuitenkin akuuteissa tapauksissa kasvikkannat on saatava taltioitua ja puhtautta ei voida aina varmistaa. Kasvitaudit ja –tuholaiset ja kasvien kestävyys niille määräävät siis osaltaan kasvigeenivaratyön tavoitteita, sekä haittaavat kokoelmissa esiintyessään tavoitteiden toteutusta. Kasvigeenivarojen säilytystyö on herkkä ulkoisille tekijöille ja työn luonnetta onkin kyettävä muuttamaan olosuhteiden mukaisesti.